

energiavirasto
energimyndigheten

Energiaviraston ohje

SÄHKÖVERKONHALTIJAN SYRJIMÄTTÖMYYDEN VARMENTAMISTA KOSKEVASTA TOIMENPIDEOHJELMASTA JA RAPORTOINNISTA

9.2.2024

Dnro 312/040002/2024

Sisällys

Ohjeen taustaa	4
1. JOHDANTO	5
1.1 Ohjeen tavoitteet.....	5
1.2 Toimenpideohjelmaa koskevat säännökset	5
1.3 Ohjeen rakenne	6
1.4 Ohjeen soveltaminen.....	6
2. TOIMINNALLINEN ERIYTTÄMINEN	8
2.1 Verkonhaltijan johdon riippumattomuus sähkön toimitus- ja tuotantotoiminnasta	8
2.2 Verkonhaltijan johdon työsuhte-etuuksista päättäminen.....	8
2.3 Syrjimättömyyden varmentamista koskevan toimenpideohjelman laatiminen	9
2.4 Vastuuhenkilön nimeäminen.....	10
2.5 Toimenpideohjelman päivittäminen	10
3. ASIAKASSUHTEET	12
3.1 Asiakassopimukset.....	12
3.2 Liittämis- ja verkkopalveluehdot	12
3.3 Mittaus ja mittautietojen ilmoittaminen	13
3.4 Laskutus.....	14
3.5 Pistehinnoittelu	15
3.6 Sähkötoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtaminen ja sopimuksen siirtäminen	15
3.7 Häviöenergian hankinta	16
3.8 Varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palveluiden hankinta.....	17
3.9 Joustopalveluiden käyttö jakeluverkossa.....	18
4.0 Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ohjata verkon käyttäjien varautumista ja tiedottaminen verkon käyttäjille häiriötilanteissa.....	18
4. TASEVASTUU JA TASESELVITYS	19
4.1 Mittaustiedot	19
4.2 Taseselvitys	20
4.3 Ilmoitusvelvollisuus.....	21
5. TIETOJÄRJESTELMIEN HALLINTA	23
5.1 Tietojen käsittely ja suojaaminen	23
5.2 Sähkökauppoihin liittyvä tiedonvaihto.....	23
6. SALASSAPITOVOLLISUUS JA HYVÄKSIKÄYTTÖKIELTO	24
7. TOIMENPIDEOHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVA KERTOMUS	26
7.1 Kertomuksen sisältö.....	26

7.2 Kertomuksen vahvistaminen	27
7.3 Kertomuksen julkaiseminen	27
7.3 Kertomuksen toimittaminen Energiavirastolle	28

Ohjeen taustaa

Sähkömarkkinalain (588/2013) 1.9.2013 voimaan tulleella uudistuksella pantiin täytäntöön Euroopan unionin kolmannen energian sisämarkkinapakettin vaatimat muutokset sähkö- ja maakaasumarkkinoita koskevaan kansalliseen lainsäädäntöön. Tämän johdosta Energiaviraston uudisti joulukuussa 2006 julkaisemansa suosituksensa sähköverkonhaltijan syrjimättömyyden varmentamista koskevasta toimenpideohjelmasta ja raportoinnista (dnro 1352/53/2005).

Vuonna 2006 julkaistun suosituksen päivittämisen yhteydessä oli ajankohtaista tarkastella syrjimättömyyden varmentamiseen tähtääviä käytäntöjä. Syrjimättömyyden varmentamista käsittelevä työryhmä totesi jo vuonna 2005, että käytännöt syrjimättömyyden varmentamiseksi eivät ole kansallisesti eivätkä Euroopan tasolla vakiintuneita ja ne tulevat jatkossa kehittymään. Kotimaista ja Euroopan tason kehitystä on tämän vuoksi tullut seurata ja suositusta tarvittaessa päivitettävä.

Energiavirasto pyysi 2.11.2012 syrjimättömyyden varmentamista koskevan ohjelman laativilta sähköverkonhaltijoilta näkemyksiä syrjimättömyyden varmentamista koskevien käytäntöjen kehittämiseksi. Saatujen vastausten perusteella Energiavirasto päätti järjestää työpajan syrjimättömyyden varmentamista koskevien käytäntöjen läpikäymiseksi ja päivitystarpeiden kartoittamiseksi.

Energiavirasto kokosi marraskuussa 2013 asiantuntijoita työpajaan, johon pyydettiin edustajia kaikista niistä verkonhaltijoista, jotka olivat aktiivisimmin esittäneet kehitysideoita Energiaviraston lähettämään selvitykseen, yhdestä aiemmin toimenpideohjelman laatimisvaatimuksen ulkopuolelle jääneestä verkonhaltijasta, jonka asiakasmäärä ei ole ennen 1.9.2013 voimaantulleita sähkömarkkinalain muutoksia edellyttänyt ohjelman laatimista sekä Energiateollisuus ry:stä. Marraskuun 12. päivänä 2013 järjestetyssä työpajassa keskusteltiin raportointikäytännöistä ja syrjimättömyysperiaatteista suosituksen mukaisen aihealuejaon mukaisesti.

Energiaviraston uudistettu suositus sähköverkonhaltijan syrjimättömyyden varmistamista koskevasta toimenpideohjelmasta ja raportoinnista (dnro 954/401/2013) julkaistiin 7.4.2014. Lainsäädäntökehityksen myötä Energiavirasto katsoi syksyllä 2023 ajankohtaiseksi, että suositusta on tarpeellista päivittää. Tämän päivitetyn ohjeen valmistelussa Energiavirasto on ottanut viran puolesta huomioon vuonna 2014 julkaistun suosituksen (dnro 954/401/2013) antamisen jälkeisen lainsäädäntökehityksen ja mahdolliset vaikutukset ohjeessa asetetuille vaatimuksille. Ohjeen keskeisimmät muutokset koskettavat mm. sähkötoimitusten mitausta, taseselvitystä sekä sähkökaupan keskitettyä tiedonvaihtoa. Ohjetta on lisäksi täydennetty verkkopalveluiden myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräysperusteiden, häviösähkön hankintaan sovellettavien kilpailumenettelyiden sekä toimenpideohjelman päivittämisen ja sen täytäntöönpanoa koskevan kertomuksen asiakokonaisuuksien raportoinnin osalta.

1. JOHDANTO

1.1 Ohjeen tavoitteet

Sähköverkkoliiketoiminta on lailla säädettyä, luvanvaraista, luonnollisen monopolin muodossa tapahtuvaa liiketoimintaa. Sähköverkonhaltijan toiminnalta edellytetään syrjimättömyyttä suhteessa asiakkaisiin ja muihin sähkömarkkinoiden osapuoliin. Syrjimätöntä toimintaa vaaditaan siten kaikilta sähköverkonhaltijoilta. Erillisen syrjimättömyyden varmentamisohjelman laatimista koskeva velvoite sen sijaan on rajattu koskemaan vain suurehkoja sähkön jakeluverkonhaltijoita. Koska syrjimättömyyden varmentamisohjelmassa on kyse järjestelmällisestä lähestymistavasta yhteen verkkotoimintaa ohjaavista periaatteista ja nämä periaatteet soveltuvat kaikille verkonhaltijoille sovellettaviksi, ohjeesta on pyritty tekemään sellainen, että sitä on mahdollista soveltaa yleisesti kaikkien verkonhaltijoiden toiminnassa.

Syrjimättömyyden perustana voidaan pitää tapaa, jolla yritys johtaa ja ohjaa toimintaansa. Tämän vuoksi ohjeen tavoitteena on luoda pohja toimenpideohjelmalle, joka sopii yhteen verkonhaltijan muiden johtamisjärjestelmien, esimerkiksi laadunhallintajärjestelmän kanssa. Ohjeen pohjalta laaditun toimenpideohjelman avulla verkonhaltija voi luottaa arvioivansa toimintansa syrjimättömyyttä keskeisten verkonhaltijalle asetettujen vaatimusten ja velvoitteiden kannalta. Ohjeessa kuvataan myös toimenpideohjelman toteutumisen raportoinnin yksityiskohtia.

Ohjeen tavoitteena on verkonhaltijoiden toimintatapojen yhtenäistäminen toimenpideohjelman osalta ja sidosryhmille sekä viranomaiselle annettavan tiedon yhtenäistäminen raportoinnin osalta. Tämä parantaa verkonhaltijoiden toimenpideohjelmien vertailtavuutta sekä edistää luottamusta syrjimättömyyden toteutumiseen sähkömarkkinoilla.

1.2 Toimenpideohjelmaa koskevat säännökset

Verkonhaltijan toiminnan syrjimättömyyden varmentamista koskeva kansallinen lainsäädäntö perustuu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin (2009/72/EY) sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä ja direktiiviin (2003/54/EY) kumoamisesta.

Suomessa sähköverkonhaltijan toimintaa sääntelee sähkömarkkinalaki (588/2013) sekä sen nojalla annetut säädökset ja määräykset.

Toimenpideohjelmaan sovelletaan sähkön sisämarkkinadirektiivin (2009/72/EY) nojalla 1.9.2013 voimaan tulleen sähkömarkkinalain muutoksen (588/2013) 60 §:n perusteella annettua työ- ja elinkeinoministeriön asetusta sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (TEMa

616/2013) sekä tätä edeltänyttä kauppaja- ja teollisuusministeriön asetusta (KTMa 922/2006) sen voimassa olevien lainkohtien osalta.

Ohje perustuu edellä mainittuihin säännöksiin. Työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähköjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (TEMa 616/2013) 4 § sisältää viittauksen sähkömarkkinalain 4, 6 ja 11 luvuissa mainittuihin verkonhaltijan velvoitteisiin. Nämä velvoitteet yhdessä johdon riippumattomuuden varmistamista koskevien vaatimusten kanssa muodostavat verkonhaltijan syrjimättömyyden arviointiperusteet.

1.3 Ohjeen rakenne

Ohjeen tavoitteita, säädöspohjaa, rakennetta ja soveltamista on käsitelty ohjeen ensimmäisessä luvussa.

Asiakokonaisuudet, joiden osalta verkonhaltijan tulee arvioida toimintansa syrjimättömyyttä toimenpideohjelmassa, ovat pääluokittain luvuissa 2–6. Jokainen pääluokka on edelleen jaettu asiakohtaisiin alaluokkiin. Alaluokat sisältävät yleiskuvauksen asian sisällöstä ja asiakohtaan liittyvistä verkonhaltijaa koskevista velvoitteista.

Ohjeen viimeisessä luvussa on käsitelty toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskevan kertomuksen sisältöä, vahvistamista, julkaisemista ja toimittamista Energiavirastolle.

1.4 Ohjeen soveltaminen

Ohje on laadittu lähtökohtaisesti niitä verkonhaltijoita varten, joita koskee sähkömarkkinalain nojalla annetun työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen (TEMa 616/2013) mukainen velvoite laatia ohjelma toimintansa syrjimättömyyden varmistamiseksi. Tämä velvoite on sähkömarkkinalaissa rajattu oikeudellisesti eriytettyä sähköverkkotoimintaa harjoittaviin jakeluverkonhaltijoihin, joilla on vähintään 50 000 asiakasta. Ohjetta voivat kuitenkin soveltaa toiminnassaan myös muut verkonhaltijat.

Ohje on tarkoitettu sovellettavaksi toimenpideohjelman laadinnassa muistilistana niistä asioista, joihin verkonhaltijan tulee kiinnittää huomiota toimintansa syrjimättömyyden arvioinnissa. Verkonhaltija voi täydentää ohjeessa esitettyjä velvoitteita toimialajärjestön laatimien ohjeiden ja suositusten tai omien sisäisten ohjeiden ja toiminnalle asetettujen tavoitteiden pohjalta. Täydentävien vaatimusten osalta on otettava huomioon, etteivät noudatettavat toimialajärjestön suositukset ja ohjeet tai yrityksen sisäiset ohjeet ja tavoitteet saa olla ristiriidassa voimassa oleviin säädöksiin nähden. Ohje ei sisällä määräyksiä toimenpideohjelman rakenteesta, vaan jokaisen verkonhaltijan tulee laatia toimenpideohjelman ensisijaisesti omaan organisaatioonsa soveltuvalla tavalla.

Toimenpideohjelma tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa ohjelman tai sen muutosten vahvistamisesta. Toimenpideohjelma tulee lisäksi julkaista.

Verkonhaltijan tulee ohjeen vaatimusten mukaisesti luoda, dokumentoida ja toteuttaa toimenpideohjelma, ylläpitää sitä ja parantaa jatkuvasti sen vaikuttavuutta. Käytännössä verkkonhaltija voi suorittaa toimenpideohjelman laatimisen ja vuosittain suoritettavan raportoinnin esimerkiksi seuraavien vaiheiden kautta:

- a) Suunnitteluvaihe; jossa verkkonhaltija tunnistaa toimenpideohjelmassa tarkasteltavat prosessit ja niiden soveltamisen organisaatiossa sekä määrittää kriteerit ja menetelmät, joita tarvitaan varmistamaan prosessien vaikuttava toiminta ja ohjaus.
- b) Toteutusvaihe; jossa verkkonhaltija varmistaa prosessien toiminnan ja seurannan tueksi tarvittavien resurssien ja informaation saatavuuden sekä harjoittaa toimintaansa toimenpideohjelmansa mukaisesti.
- c) Tarkistusvaihe; jossa verkkonhaltija seuraa ja mittaa prosesseja, vertaa niitä suosituksessa määriteltyihin vaatimuksiin, toimialan ohjeisiin ja itselle toimenpideohjelmassa asetettuihin tavoitteisiin sekä raportoi tuloksista.
- d) Kehitysvaihe; jossa verkkonhaltija asettaa tavoitteet ja aikataulun toimenpiteille, joita tarvitaan tarkistusvaiheessa havaittujen poikkeamien korjaukseksi, suunniteltujen tulosten saavuttamiseksi ja prosessien jatkuvaan parantamiseen sekä raportoi niistä.

Verkonhaltijan tulee tehdä toimenpideohjelman tarkistus- ja kehitysvaiheen pohjalta julkinen kertomus, joka toimitetaan Energiavirastolle. Verkonhaltijoiden, joilla on vähintään 50 000 verkon käyttäjää, tulee laatia ja julkaista kertomus ohjeen kappaleen 7 ohjeistuksen mukaisesti. Kertomuksessa tulee kuvata toimenpiteitä, joita verkkonhaltija on vuoden aikana toteuttanut tai joihin verkkonhaltija on päättänyt ryhtyä ohjelman toteuttamiseksi.

Yhteenvedona toimenpideohjelman laatimiseen ja raportointiin liittyen voidaan todeta, että verkkonhaltijan tulee luoda, dokumentoida ja toteuttaa toimenpideohjelma. Vuosittain verkkonhaltijan tulee ylläpitää toimenpideohjelmaa ja parantaa jatkuvasti sen vaikuttavuutta. Vuosittain laadittavassa ja Energiavirastolle toimitettavassa kertomuksessa tuodaan esille vuoden aikana suoritettavat toimenpiteet toimenpideohjelman toteuttamiseksi sekä havaitut kehittämiskohteet.

2. TOIMINNALLINEN ERIYTTÄMINEN

2.1 Verkonhaltijan johdon riippumattomuus sähkön toimitus- ja tuotantotoiminnasta

Verkonhaltijan johtoon kuuluva henkilö ei saa toimia sähköntuotannosta tai sähkötoimituksesta vastaavan yrityksen toimitusjohtajana tai hallituksen jäsenenä tai sitä vastaavan toimielimen jäsenenä, jos verkonhaltija ja yritys ovat saman osapuolen määräysvallassa ja jos verkonhaltijalla on vähintään 50 000 asiakasta.

Verkonhaltijan lakisääteiseen johtoon kuuluvat hallitus, toimitusjohtaja sekä hallintoneuvoston jäsenet, mikäli asiasta on määrätty yhtiöjärjestyksessä tai vastaavassa yhtiön toimintaa sääntelevässä asiakirjassa. Kunnallisena (liike)laitoksena toimivan verkonhaltijan kohdalla laitoksen toimintaa ohjauvan johtokunnan tai lautakunnan jäsenet rinnastetaan kuuluviksi verkonhaltijan johtoon, jolloin heitä koskee verkonhaltijan johdon riippumattomuus sähkön toimitus- ja tuotantotoiminnasta. Lisäksi verkonhaltija voi edellä mainittua laajemmin määrittellä johtoryhmän tai muiden yhtiön johto-organisaatioon kuuluvien henkilöiden aseman johdon riippumattomuuden osalta. Johtoryhmään kuuluvat yleensä keskeisten operatiivisten toimintojen johtajat.

Määräysvallalla tarkoitetaan oikeuksia, sopimuksia tai muita keinoja, jotka joko erikseen tai yhdessä asiaan liittyvät tosiasialliset ja oikeudelliset olosuhteet huomioon ottaen antavat osapuolelle mahdollisuuden käyttää ratkaisevaa vaikutusvaltaa yrityksessä tai sen toimielimissä, erityisesti antamalla omistusoikeuden tai käyttöoikeuden yrityksen kaikkiin tai joihinkin varoihin taikka oikeuksiin tai sopimuksiin, joiden perusteella saadaan ratkaiseva vaikutusvalta yrityksen toimielinten kokoonpanossa, äänestyksissä tai päätöksissä.

Verkonhaltijan tulee määrittellä ne seikat, joiden perusteella se arvioi yhtiön johdon riippumattomuutta suhteessa sähkön toimitus- ja tuotantotoimintaan.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 3 § kohta 34, 61 §

KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013 ja 922/2006) 2 §

2.2 Verkonhaltijan johdon työsuhde-etuuksista päättäminen

Verkonhaltijan johdon työsuhde-eduista päättää yhtiön hallitus tai muu toimivaltainen elin osakeyhtiölain tai muun yhteisöainsäädännön mukaisesti.

Vähintään 50 000 asiakkaan verkonhaltijoiden johdon työsuhde-eduista päättäessä on huomioitava kauppa- ja teollisuusministeriön asetuksessa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista säädetyt velvoitteet.

Verkonhaltija ei saa myöntää johdolle sähkötoimituksen tai tuotantotoiminnan tulokseen tai muuhun menestystä mittaavaan tekijään perustuvaa työsuhde-etua. Muuksi menestystä mittaavaksi tekijäksi katsotaan esimerkiksi osakkeen arvo.

Säädös: KTMA sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 3 §

Sähkömarkkinalaki (588/2013) 60 § 3 mom

KTM muistio 19.10.2006, ehdotus kauppa- ja teollisuusministeriön asetukseksi sähkön jakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista

2.3 Syrjimättömyyden varmentamista koskevan toimenpideohjelman laatiminen

Verkonhaltijan tulee laatia ohjelma toimenpiteistä, joilla varmistetaan, että yhtiö toteuttaa toiminnallista eriyttämistä koskevat ja sähkömarkkinalain 4, 6 ja 11 luvuissa säädetyt velvoitteet. Verkonhaltija voi laatia toimenpideohjelman yhtiölle tai laitokselle parhaiten soveltuvalla tavalla (kts. kohta 1.4).

Toimenpideohjelmassa tulee määritellä ne toimenpiteet, joiden avulla verkonhaltija arvioi toimintansa syrjimättömyyttä. Toimenpideohjelmalla tulee varmistaa myös se, että koko verkonhaltijan henkilöstö ja myös sen käyttämät ulkopuoliset palveluntuottajat sitoutuvat syrjimättömään toimintaan. Verkonhaltijalla on verkkoluvan myötä vastuu toimintojensa syrjimättömyydestä, vaikka jonkin toiminnon osalta käytännön tekeminen olisikin ulkoistettu.

Ennen käyttöönottoa toimenpideohjelma tulee hyväksyä yhtiön hallituksen tai verkonhaltijan muun päätöksentekovaltaa käyttävän elimen toimesta.

Toimenpideohjelmaa ylläpidetään käymällä se läpi ja arvioimalla sen toimivuutta vuosittain. Vuotuisessa läpikäynnissä havaittujen puutteiden perusteella voitaisiin seuraavana vuonna tehdä toimenpiteitä, jotka parantaisivat ohjelman vaikuttavuutta. Vuotuisessa läpikäynnissä havaittujen puutteiden perusteella suoritettavat toimenpiteet sekä havaitut kehityskohteet liitetään vuosittain virastolle lähetettävään kertomukseen (kts. kohta 7.1).

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 60 § 3 mom

TEMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013) 4 §

KTM muistio 19.10.2006, ehdotus kauppaja teollisuusministeriön asetukseksi sähkön jakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista

2.4 Vastuuhenkilön nimeäminen

Verkonhaltijan tulee nimittää riippumaton vastuuhenkilö, joka vastaa syrjimättömyyden varmentamista koskevan toimenpideohjelman laadinnasta, toteuttamisesta ja sen noudattamisen seurannasta. Vastuuhenkilön tulee myös laatia vuosittain julkinen kertomus ohjelman toteutumisesta.

Vastuuhenkilöksi voidaan nimittää esimerkiksi yhtiön toimitusjohtaja, joka voi edelleen valtuuttaa jonkun muun tahon hoitamaan toimenpideohjelman laadintaan, toteutukseen ja raportointiin liittyviä käytännön asioita. Nimetty vastuuhenkilö kuitenkin on edelleen vastuussa toimenpideohjelman toteutuksesta ja raportoinnista. Toimenpideohjelman uskottavuuden ja vaikuttavuuden kannalta nimetyllä vastuuhenkilöllä tulee olla riittävät edellytykset huolehtia edellä mainituista tehtävistä.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 60 § 3 mom

TEMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013) 5 §

2.5 Toimenpideohjelman päivittäminen

Verkonhaltijan on päivitettävä syrjimättömyyden varmentamista koskeva toimenpideohjelma säännöllisin väliajoin. Toimenpideohjelma tulee toimittaa Energiavirastolle kuukauden kuluessa päivitetyn ohjelman vahvistamisesta. Päivitetty ohjelma tulee myös julkaista.

Energiavirasto on antanut kahdelle verkkonhaltijalle päätöksen toimenpideohjelman päivittämistä koskien. Energiavirasto katsoi päätöksessään (dnro 2200/040001/2022), ettei verkkonhaltija ollut päivittänyt toimenpideohjelmaa säännöllisesti, sen ollessa kahdeksan vuotta vanha. Toisen päätöksen (dnro 2201/040001/2022) osalta virasto katsoi puolestaan, ettei yhdeksän vuotta vanhaa toimenpideohjelmaa voida pitää säännöllisesti päivitettyinä. Energiavirasto oli huomauttanut molempia verkkonhaltijoita useaan otteeseen toimenpideohjelman säännöllisestä päivittämisestä ennen varsinaisen päätöksen antamista.

Energiavirasto velvoitti päätöksillään verkkonhaltijat päivittämään syrjimättömyyden varmentamista koskevat toimenpideohjelmansa. Energiavirasto velvoitti verkkonhaltijat myös toimittamaan päivitettyt toimenpideohjelmat Energiavirastolle ja julkaisemaan nämä sähköverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisestä koskevien säännösten mukaisesti. Molemmat verkkonhaltijat ryhtyivät asianmukaisiin toimenpiteisiin toimenpideohjelmien päivittämiseksi.

Verkonhaltijoiden toimenpideohjelmien päivittämistä koskevat käsittelyt päätettiin Energiaviraston toimesta, kun verkkonhaltijat olivat toimittaneet päivitettyt ohjelmat virastolle.

Säädös: TEMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (616/2013 ja 922/2013) 4 §, 8 § ja 9 §

3. ASIAKASSUHTEET

3.1 Asiakassopimukset

Asiakassopimuksilla tarkoitetaan kaikkia niitä sopimuksia, jotka liittyvät verkonhaltijan laissa määriteltyyn luvanvaraiseen sähköverkkotoimintaan. Asiakkailla tarkoitetaan liittyjiä ja muita verkonhaltijan verkkopalveluiden loppukäyttäjiä, sähkön tuotantolaitoksia ja toisia verkonhaltijoita sekä muita sähkömarkkinoiden osapuolia, jotka tarvitsevat verkonhaltijalta luvanvaraiseen sähköverkkotoimintaan liittyviä palveluja.

Sopimuksista yleisimpiä ovat liittymis- ja verkkopalvelusopimukset. Lisäksi sähköverkkotoimintaan liittyvinä sopimuksina voivat tulla kyseeseen esim. mittauspalvelusopimukset ja verkon suunnittelu- sekä verkon rakentamissopimukset, niiltä osin kuin ne liittyvät asiakkaille tarjottaviin liittämispalveluihin. Jos verkonhaltija käyttää sähköverkkopalveluihin liittyvien asiakassopimusten hoitamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, tulee verkonhaltijan varmistaa, että myös ulkopuoliset palveluntarjoajat noudattavat syrjimättömyyden periaatteita näiden tehtävien hoitamisessa.

Verkonhaltijan tulee varmistaa, että se noudattaa asiakassopimuksissaan asiakasryhmittäin ja sopimustyypeittäin yhdenmukaista ja syrjimätöntä käytäntöä. Samaan asiakasryhmään kuuluvia asiakkaita ei saa asettaa sopimuksissa eriarvoiseen asemaan. Sopimusta solmittaessa asiakkaille tulee antaa kattavat ja riittävän yksityiskohtaiset tiedot sopimukseen liittyvistä asioista. Myös sopimusten päättäminen ja uusien sopimusten aloittaminen on toteutettava sähkönmyyjästä tai muusta sähkökaupan osapuolesta riippumatta syrjimättömästi ja tasapuolisissa ehdoissa.

Verkonhaltijan tulee järjestää ja ohjeistaa asiakaspalvelunsa siten, ettei yhtiö syyllisty asiakaspalvelussaan asiakkaita tai muita sähkökaupan osapuolia syrjivään menettelyyn. Verkonhaltijan vastualueen mukaisen toimitusvelvollisen myyjän kanssa yhteisissä palveluprosesseissa tulee varmistaa, että tasapuolinen ja syrjimätön menettely varmistuu.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 18 §, 20 §, 21 §, 57 §

3.2 Liittämis- ja verkkopalveluehdot

Sopimussuhteen sisältöä koskevat sopimusehdot kuuluvat olennaisena osana asiakassopimukseen. Verkonhaltijan tulee varmistaa, että sen soveltamat ehdot on hyväksytty Energiaviraston nimenomaisella päätöksellä ennen ehtojen käyttöön ottamista. Ehtojen hyväksyminen koskee sekä verkkopalvelu- että liittymisehtoja. Lisäksi verkonhaltijan on varmistettava, että yhtiön soveltamat verkkopalveluehdot ja enintään 20 kV:n verkkoa koskevat liittymisehdot on julkaistu.

Verkonhaltijan on tarjottava sähköverkkonsa palveluita sähkömarkkinoiden osapuolille tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Palveluiden tarjonnassa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja.

Verkkopalvelujen myyntihintojen ja -ehtojen sekä niiden määräytymisperusteiden on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä kaikille verkon käyttäjille. Niistä saa poiketa vain erityisistä syistä. Verkkopalvelujen hinnoittelun on oltava kokonaisuutena arvioiden kohtuullista. Verkkopalvelujen hinnoittelussa ei saa olla perusteettomia tai sähkökaupan kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Siinä on kuitenkin otettava huomioon sähköjärjestelmän toimintavarmuus ja tehokkuus sekä kustannukset ja hyödyt, jotka aiheutuvat voimalaitoksen liittämisestä verkkoon.

Verkonhaltijan on julkaistava verkkopalvelujensa yleiset myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet. Voimassa olevat myyntiehdot ja -hinnat sekä niiden määräytymisperusteet on lisäksi ilmoitettava Energiavirastolle.

Verkonhaltijan tulee varmistaa, ettei sen käyttämissä sopimusehdoissa ole perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja tai rajauksia. Verkonhaltija voi itse laatimiensa ehtojen ohella käyttää toimialajärjestön laatimia vakioehtoja, jotka on valmisteltu yhteistyössä Energiaviraston ja Kuluttajaviraston kanssa. Verkonhaltijan on myös etukäteen vahvistutettava kaikki käyttämänsä sopimusehdot Energiavirastolla.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 18 §, 24 §, 27 §, 53 §, 74 §

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013) 10 §

3.3 Mittaus ja mittaustietojen ilmoittaminen

Verkonhaltijan tulee järjestää sähköverkkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähköntoimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille. Mittaroinnissa ja mittausten lukemisessa tulee huomioida sopimusehtojen mukaiset mittauksen oikeellisuutta koskevat kohdat. Mittaus- ja kulutustietojen osalta on puolestaan huomioitava sähkömarkkinalain 75 e pykälässä mainitut kohdat loppukäyttäjän ja sähköntuottajan oikeudesta itseään koskevan tiedon hyödyntämiseen.

Verkonhaltijan tulee huolehtia mittausjärjestelmiensä ja mittaustietojen tiedonsiirron asianmukaisesta kyberturvallisuudesta. Verkonhaltijan on mittausjärjestelmiensä ja mittaustietojen tiedonsiirron korkeatasoisen kyberturvallisuuden varmistamiseksi otettava asianmukaisesti huomioon paras käytettävissä oleva tekniikka suhteutettuna järjestelmien hankinnasta ja käytöstä aiheutuviin kustannuksiin.

Verkonhaltijan on mittauspalvelun järjestämisen yhteydessä otettava huomioon verkon käyttäjien tehokkaan ja säästävällisen sähkökäytön edistäminen ja sähkökäytön ohjausmahdollisuuksien hyödyntäminen.

Mittauspalvelu voidaan tarjota omana palveluna tai palvelu voidaan hankkia ulkopuoliselta toimijalta, joka voi olla myös sähkökaupan muu osapuoli. Jos verkkonhaltija käyttää mittauspalvelun hoitamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, tulee verkkonhaltijan varmistaa, että myös ulkopuoliset palveluntarjoajat noudattavat syrjimättömyyttä näiden tehtävien hoitamisessa.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 22 §, 54 §, 75 e §

VNa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021)

TEMa sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta (839/2021)

3.4 Laskutus

Verkonhaltijan tulee esittää laskutuksessa asiakkaalleen erittely siitä, miten verkkopalvelun hinta muodostuu. Sähkönjakelun hintaa koskevat tiedot ja arviot on annettava loppukäyttäjälle oikea-aikaisesti ja helposti ymmärrettävässä muodossa. Laskun mukana on ilmoitettava loppukäyttäjän todellinen kulutus ja hintatiedot sekä mahdollistettava vertailu edellisen vuoden kuluksi samana kautena. Verkonhaltijan on kuluttajille lähetettävissä laskuissa annettava tiedot asiakasvalitusten tekemistä varten sekä kuluttajille suunnatussa laskutuksessaan tietoja kuluttajien käytettävissä olevista riitojenratkaisumenettelyistä. Laskut sekä hinta- ja kulutustiedot on annettava loppukäyttäjille asianmukaisesti ja maksutta.

Kuluttajille on tarjottava erilaisia maksutapoja sähkönjakelun laskujen maksamiseen. Tarjotuissa vaihtoehdoissa ei saa olla perusteettomia eikä eri asiakasryhmiä syrjiviä ehtoja. Maksutapojen ehdoissa voidaan kuitenkin ottaa huomioon eri maksutapojen tarjoamisesta jakeluverkonhaltijalle aiheutuvien kustannusten kohtuulliset erot, kuitenkin niin että tarjotut vaihtoehdot eivät tätä kautta tule tosiasiallisesti edellä mainitulla tavalla syrjiviksi. Tarjottaessa kuluttajille ennakkomaksujärjestelmää, on järjestelmän heijastettava riittävästi kuluttajan arvioitua todennäköistä vuotuista sähkönkulutusta.

Laskun sisältöä säännellään tarkemmin Energiaviraston määräyksessä 3128/000002/2023 sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä (1.6.2024 alkaen voimassa olevassa Energiaviraston määräyksessä dnro 3780/000002/2023). Verkonhaltijan tulee huolehtia, että se laskuttaa asiakkaitaan heidän kanssaan sovitun mukaisesti.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 57 § ja 57 a § (1.6.2024 alkaen säännökset jakeluverkonhaltijan laskutuksesta siirretään sähkömarkkinalain (497/2023) uuteen laskutusta koskevaan 13 a lukuun).

Energiaviraston määräys sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä dnro 3128/000002/2023 (1.6.2024 alkaen voimassa oleva Energiaviraston määräys sähkön myyntiä ja sähkön jakelua koskevien laskujen erittelystä dnro 3780/000002/2023)

3.5 Pistehinnoittelu

Verkonhaltijan on järjestettävä edellytykset sille, että sähköverkkoon liitetyt sähkömarkkinoiden osapuolet voivat tosiasiallisesti osallistua sähkön tukku- ja vähittäismarkkinoille sekä tasehallintamarkkinoille. Verkonhaltijan tulee myös järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija voivat sopia kaikista verkkopalveluista sen verkkonhaltijan kanssa, jonka verkkoon on liittynyt. Lisäksi verkkonhaltijan on osaltaan järjestettävä edellytykset sille, että verkon käyttäjä ja energiavaraston haltija saa asianomaiset siirto- ja jakelusopimukset tekemällä ja niihin liittyvät maksut suorittamalla oikeuden käyttää liittymispisteestään käsin koko maan sähköverkkoa ulkomaanyhteyksiä lukuun ottamatta (pistehinnoittelu).

Jakeluverkossa siirtopalvelujen hinta ei saa riippua siitä, missä asiakas maantieteellisesti sijaitsee verkkonhaltijan vastuualueella. Jakeluverkonhaltijan toisistaan maantieteellisesti erillään sijaitsevilla ja laskennallisesti eriytetyillä vastuualueen osilla tulee kuitenkin soveltaa kunkin alueen osalta omia siirtopalvelujen hintoja, ellei Energiavirasto ole yksittäistapauksessa myöntänyt poikkeusta erillisten hintojen soveltamisesta. Vaatimus siirtopalvelujen erillisestä hinnoittelusta koskee jakeluverkonhaltijan maantieteellisesti toisistaan erillään sijaitseviin vastuualueen osiin, jotka on muodostettu 27.12.2004 jälkeen.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 21 a §, 55 §, 124 §

3.6 Sähköntoimittajan ja itsenäisen aggregaattorin vaihtaminen ja sopimuksen siirtäminen

Verkonhaltija ei saa periä erillistä maksua sähköntoimittajan vaihtamiseen liittyvistä rekisteröinti-, taseselvitys-, mittalaitteen lukemisesta tai muista vastaavista suoritteista. Verkonhaltija ei saa myöskään periä erillistä maksua itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvistä suoritteistaan. Itsenäisellä aggregaattorilla tarkoitetaan aggregaattoria, joka ei ole sidoksissa asiakkaan avoimeen sähköntoimittajaan.

Sähköntoimittajan tai itsenäisen aggregaattorin vaihtamiseen liittyvät sopimusmuutokset ja tarvittava tiedonvaihto sähkömarkkinoiden osapuolten

välillä on toteutettava syrjimättömästi, tasapuolisesti ja ilman aiheetonta viivytystä. Vaihtamisen ja sopimuksen siirtämisen osalta verkonhaltijan tulee ottaa huomioon myös sopimusehdoista johtuvat, eri osapuolia koskevat oikeudet ja velvoitteet. Täydentävinä ohjeina voidaan lisäksi ottaa huomioon toimialajärjestön laatimat sähkömarkkinoita koskevat menettelyohjeet. Toimialajärjestön laatimat menettelyohjeet eivät kuitenkaan ole Energiaviraston ratkaisukäytäntöä sitovia.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (497/2023) 3 § kohta 21 b, 26 §

3.7 Häviöenergian hankinta

Verkonhaltijan on hankittava sähköverkkonsa häviöenergia ja sähköverkkonsa käyttöä palveleva varavoima avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Tämä velvoite täyttyy esimerkiksi riittävän kattavalla järjestetyllä tarjouspyyntömenettelyllä tai tarjouskilpailulla taikka hankinnalla sähköpörssistä¹.

Energiavirasto on todennut verkonhaltijoille 7.2.2022 lähettämässään valvontakirjeessä (329/040001/2022), että tarjouspyyntömenettely on riittävän kattava, kun tarjouspyynnöt on lähetetty vähintään 5–10 palveluntarjoajalle. Virasto katsoo, etteivät suunnatut ja alueelliset kilpailutukset täytä sähkömarkkinalain mukaista avointa, syrjimätöntä ja markkinapohjaista menettelyä, vaikka tarjouspyyntö olisi lähetetty määrällisesti riittävän monelle palveluntarjoajalle. Energiaviraston mukaan pitkäaikaiset sopimukset häviöiden hankinnassa eivät myöskään ole sähkömarkkinalain hengen mukaisia ja niillä voi olla myös kilpailua rajoittavia vaikutuksia.

Energiaviraston valvontakirjeen mukaan häviöenergian hankinnan kilpailuttaminen julkaistavalla ilmoituksella on tehtävä kanavassa, jossa ilmoitus on tasapuolisesti potentiaalisten palveluntarjoajien nähtävillä. Julkinen ilmoitus kilpailutuksesta voidaan antaa esimerkiksi Julkisten hankintojen HILMA-kanavalla tai kansallisessa lehdessä. Kansallisessa lehdessä tehdyn ilmoituksen tulee saavuttaa riittävä levikki ja kattavuus. Energiavirasto katsoo, että Helsingin Sanomat täyttää edellytyksen riittävästä levikistä ja kattavuudesta Suomen laajalevikkeisimpänä lehtenä. Ilmoitusta ei ole välttämätöntä tehdä juuri Helsingin Sanomissa, mutta muissa lehdissä tehtyjen ilmoitusten kattavuuden ja levikin pitäisi vastata Helsingin Sanomien tasoa. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi julkaisemalla ilmoitus useammassa eri lehdessä.

Valvontakirjeen mukaan häviösähkön hankinnan kustannuksia tulee tarkastella kokonaisuudessaan arvioitaessa SML 23 §:n vaatimuksen täyttymistä. Varsinaisen häviösähkön hinnan lisäksi sähkömarkkinadirektiivin ja SML 23 §:n verkonhaltijoille asettama velvoite kilpailutta sähköverkon siirtohäviöiden kattamiseksi käytettävän energian hankinta kohdistuu hankittavan palvelun

¹ HE 20/2013 23 §:n yksityiskohtaiset perustelut.

tuottamisesta perittävään maksuun. Palvelumaksulla tarkoitetaan kaikkia niitä kuluja, jotka verkonhaltijan maksaa häviöenergiasta ja sen toimittamisesta sähkön pörssihinnan päälle. Energiavirasto katsoo, että ulkopuolisen palveluntarjoajan palvelumaksu häviösähkön hankintapalvelusta on kilpailutettava, vaikka häviösähkön hinta olisi sidottu sähkön pörssihintaan.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 23 §

3.8 Varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palveluiden hankinta

Sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaehtojen on oltava puolueettomia, avoimia ja syrjimättömiä sekä yhteensopivia muiden verkonhaltijoiden vastaavien ehtojen kanssa. Ehdossa on varmistettava, että kaikilla vaatimukset täyttävillä verkon käyttäjillä ja sähkömarkkinoiden osapuolilla on mahdollisuus tarjota palveluitaan verkonhaltijoille. Ehtojen on lisäksi täytettävä kansallisten standardituotteiden asettamat vaatimukset, jos sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten on määriteltä sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta annetun lain (590/2013) 6 c §:ssä tarkoitettuja kansallisia standardituotteita. Ehdot on valmisteltava koordinoitusti järjestelmävastaavan kantaverkonhaltijan ja muiden verkonhaltijoiden kanssa ja niiden valmistelussa on kuultava asiaankuuluvia verkon käyttäjiä ja sähkömarkkinoiden osapuolia.

Energiavirasto voi vahvistaa sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen hankintaa varten kansallisia standardituotteita ja niihin liittyviä teknisiä vaatimuksia, mikäli se arvioi kansallisten standardituotteiden edistävän sähköverkon varman, luotettavan ja tehokkaan käytön edellyttämien tuotteiden ja palvelujen markkinoiden kehittymistä. Kansalliset standardituotteet ja niihin liittyvät tekniset vaatimukset on määriteltävä avoimessa ja osallistavassa prosessissa yhteistyössä verkonhaltijoiden sekä asiaankuuluvien sähkömarkkinoiden osapuolten ja verkon käyttäjien kanssa.

Verkonhaltijan on hankittava sähköverkkoaan varten tarvittavat taajuuteen vaikuttamattomat lisäpalvelut kiinteitä verkkokomponentteja lukuun ottamatta avointen, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Energiavirasto voi hakemuksesta myöntää verkonhaltijalle määräajaksi poikkeuksen hankintavelvollisuudesta, jos taajuuteen vaikuttamattomien lisäpalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole verkonhaltijalle taloudellisesti tehokasta. Poikkeus voidaan myöntää verkonhaltijalle 5 vuodeksi kerrallaan.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 23 a §

Laki sähkö- ja maakaasumarkkinoiden valvonnasta (590/2013) 6 c §

3.9 Joustopalveluiden käyttö jakeluverkossa

Jakeluverkonhaltijan on mahdollisuuksien mukaan hyödynnettävä joustopalveluja jakeluverkkonsa käytön ja kehittämisen tehostamiseksi sekä siirtorajoitusten hallitsemiseksi vastuualueellaan tai vastuualueensa rajojen yli tapahtuvissa siirroissa. Jakeluverkonhaltijan on hankittava joustopalvelut avoimien, syrjimättömien ja markkinapohjaisten menettelyjen mukaisesti. Joustopalvelujen hankintaehtojen on oltava tasapuolisia ja syrjimättömiä joustopalvelujen tuottajille eikä niissä saa olla perusteettomia tai kilpailua ilmeisesti rajoittavia ehtoja. Joustopalvelujen hankintaehtojen on edistettävä energiatehokkuustoimenpiteiden toteuttamista ja kustannustehokkuutta. Ehdot on julkaistava.

Jakeluverkonhaltijan tulee julkaista riittävät tiedot jouston tarpeesta sekä hankitusta ja aktivoidusta joustokapasiteetin määrästä.

Energiavirasto voi hakemuksesta myöntää jakeluverkonhaltijalle poikkeuksen sähkömarkkinalain 52 a §:n 1 momentissa tarkoitetusta hankintavelvollisuudesta, mikäli joustopalvelujen markkinapohjainen hankinta ei ole taloudellisesti tehokasta, tai jos se johtaisi vakaviin markkinoiden vääristymiin tai lisäisi siirtorajoituksia.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 52 a §

4.0 Jakeluverkonhaltijan velvollisuus ohjata verkon käyttäjien varautumista ja tiedottaminen verkon käyttäjille häiriötilanteissa

Jakeluverkonhaltijan on ohjeistettava tasapuolisesti ja syrjimättömästi jakeluverkkonsa käyttäjiä varautumisesta sähkönjakelun häiriöihin. Käyttäjille on tarjottava laadultaan ja määrältään tasapuolisesti tietoa varautumisesta. Käyttäjälle, jonka sähkönkäyttö edellyttää parempaa sähkön saannin varmistamista kuin verkonosassa tavanomaisesti sovelletaan, on annettava kuitenkin yksilöllisiä varautumisohjeita.

Sähkönjakelun keskeytyessä jakeluverkossa merkittävässä laajuudessa, jakeluverkonhaltijan on tiedotettava siitä viipymättä jakeluverkkonsa käyttäjille. Tiedottaminen tulee hoitaa jakeluverkon käyttäjien suhteen tasapuolisesti.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 58 § ja 59 §

4. TASEVASTUU JA TASESELVITYS

4.1 Mittaustiedot

Verkonhaltijan on järjestettävä sähköverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähköntoimitusten mittaus sekä mittaustietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille.

Sähkönkäyttöpaikan tuntimittauslaitteisto ja varttimittauslaitteisto on luettava vähintään kerran vuorokaudessa². Tavanomainen mittari on luettava vähintään neljä kertaa vuodessa. Vähintään yksi tavanomaisen mittarin luentakerta vuodessa kuuluu jakeluverkonhaltijan vastuulle.

Mittauslaitteisto on luettava avoimen sähköntoimittajan vaihtuessa sähkönkäyttöpaikalla.

Jakeluverkonhaltijalla on oikeus arvioida sähkönkäyttöpaikan sähkönkulutus aikaisempaan sähkönkulutukseen perustuen, jos:

- 1) sähköä ei ole voitu mitata mittauslaitteiston vikaantumisen vuoksi;
- 2) mittaustiedot eivät ole saatavilla etäluettavan mittauslaitteiston tiedonsiirtohäiriön vuoksi;
- 3) mittauslaitteiston luenta kuuluu loppukäyttäjän vastuulle, eikä tämä ole ilmoittanut mittarilukemaa kysymyksessä olevalta laskutuskaudelta;
- 4) mittauslaitteisto on sijoitettu paikkaan, johon verkonhaltijalla ei ole pääsyä, eikä loppukäyttäjä ole toimittanut verkonhaltijan asettamassa kohtuullisessa määräajassa lukemaa verkonhaltijan sitä häneltä tiedusteltua.

Lisäksi jakeluverkonhaltijalla on oikeus arvioida sähkönkäyttöpaikan aikaisempaan sähkönkulutukseen perustuen tavanomaisen mittarin lukema avoimen sähköntoimittajan vaihtuessa sähkönkäyttöpaikalla, jos asiakas ei ole toimittanut verkonhaltijan asettamassa kohtuullisessa määräajassa lukemaa verkonhaltijan sitä häneltä tiedusteltua tai jos mittauslaitteisto on sijoitettu sellaiseen paikkaan, johon asiakkaalla ei ole pääsyä. Arvion perusteena voidaan käyttää myös avoimen sähköntoimittajan vaihtumisen jälkeen tapahtunutta mittauslaitteiston luentaa, jonka jakeluverkonhaltija on suorittanut ennen kuin asiakas on saanut loppulaskun aikaisemmalta avoimelta sähköntoimittajalta.

² Etämittauslaitteistot: vuoden 2026 alusta verkonhaltijan tietojärjestelmien on toteutettava verkonhaltijan välittämä tai antama kuormanohjaustoiminto kuuden tunnin sisällä siitä, kun ohjauskäsky on annettu (VNa 767/2021 6 luku 6 §)

Jakeluverkonhaltijan on julkaistava selvitys menetelmästä, jota se soveltaa sähkökäyttöpaikan sähkönkulutuksen arvioinnissa.

Verkonhaltija voi sopia sähkökäyttäjän ja -toimittajan kanssa mittauslaitteistojen luennasta valtioneuvoston sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta koskevassa asetuksessa säädettyä täydentävästi.

Energiaviraston on ohjeistanut verkonhaltijoille 16.6.2023 lähettämässään valvontakirjeessä (dnro 1943/040002/2023) tarkemmin sähkötoimitusten mittauksesta koskevasta lainsäädännön tulkinnasta.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 22 §

VNa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta 6 luku 8 §, 9 §, 10 §, 11 § (767/2021)

4.2 Taseselvitys

Verkonhaltijan on järjestettävä sähköverkossaan taseselvityksen ja laskutuksen perustana oleva sähköntoimitusten mittaus sekä mittauksetietojen rekisteröinti ja ilmoittaminen sähkömarkkinoiden osapuolille. Verkonhaltijan on tarjottava taseselvityspalveluja tasapuolisin ja syrjimättömin ehdoin sähkömarkkinoiden osapuolille. Taseselvityspalvelujen tarjonnassa ei saa olla perusteetomia ja sähkökaupan kilpailua rajoittavia ehtoja. Jos verkonhaltija käyttää taseselvityspalveluidensa hoitamisessa ulkopuolisia palveluntarjoajia, tulee verkonhaltijan varmistaa, että myös ulkopuoliset palveluntarjoajat noudattavat syrjimättömyyttä näiden tehtävien hoitamisessa.

Taseselvityksen tulee perustua tuntimittaukseen tai varttimittaukseen. Sähkön vähittäismyynnin taseselvityksen tulee jakeluverkossa perustua sähkökäyttöpaikan osalta tyyppikuormituskäyrän ja tavanomaiseen mittariin perustuvan mittauksen yhdistelmään, jos sähkökäyttöpaikkaa ei ole varustettu tuntimittauslaitteistolla, varttimittauslaitteistolla tai uudella etämittauslaitteistolla.

Toimenpideohjelmassa ja sen täytäntöönpanoa koskevassa kertomuksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, miten taseselvitystä ja mittauksesta koskevat toimet on järjestetty sähkömarkkinoiden osapuolten syrjimättömän kohtelun turvaavalla tavalla.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 22 §, 74 §

VNa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) 4 luku 1 § ja 5 luku 1 §

4.3 Ilmoitusvelvollisuus

Verkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvien sähkökaupan, tasevastuun täyttämisen sekä taseselvityksen edellyttämien ilmoitusten tekemisestä. Kukin ilmoitus on tehtävä sille asetetussa määräajassa sekä sille säädettyä ilmoitusmenettelyä noudattaen. Valtioneuvoston asetuksella säädetään tarkemmin ilmoitusvelvollisuuden sisällöstä. Ministeriön asetuksella annetaan tarkemmat säännökset ilmoitusmenettelystä.

Jakeluverkonhaltijan, joka harjoittaa sähköverkkotoimintaa jakeluverkossa, on käytettävä sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon palveluita sekä huolehdittava siitä, että sen tietojärjestelmät ja tiedonsiirtoon käyttämät järjestelmät toimivat yhteensopivasti sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikön tietojärjestelmien kanssa. Jakeluverkonhaltijan on huolehdittava vastuulleen kuuluvan, sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle toimittamansa tiedon virheettömyydestä sekä toimittamansa virheellisen tiedon korjaamisesta viipymättä.

Jakeluverkonhaltijan, jolla on hallinnassaan jakeluverkkoa, on ilmoitettava sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle taseselvitystä varten jakeluverkonhaltijan tuntimittauksen ja varttimittauksen piirissä olevat sekä tyyppi-kuormituskäyrämenettelyn mukaisesti lasketut sähköntoimitukset mittausalueellaan sähkönkäyttöpaikka- tai mittauskohtaisesti. Jakeluverkonhaltija on voinut ilmoittaa sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle taseselvitystä varten 15 minuutin mittautustietoja 1 päivästä tammikuuta 2023 alkaen.

Niiden jakeluverkonhaltijan mittausalueella sijaitsevien käyttöpaikkojen osalta, jotka eivät ole jakeluverkonhaltijan tuntimittauksen tai varttimittauksen piirissä, jakeluverkonhaltijan tehtävänä on laskea sähköntoimitukset tyyppikuormituskäyrämenettelyn mukaisesti.

Jakeluverkonhaltijan on ilmoitettava valtioneuvoston asetuksen 4 luvun 6 §:ssä tarkoitetut tiedot mittausalueensa osalta sähkökaupan keskitetyn tiedonvaihdon yksikölle työ- ja elinkeinoministeriön asetuksen sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta 3 luvun 11 §:ssä määriteltyjen aikataulujen mukaisesti:

- 1) alustavat tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana päivänä kello 24 mennessä³,
- 2) lopulliset tiedot toimituksista toimituspäivää seuraavana 11 päivänä kello 24 mennessä.

³ Jos mittautustieto ei ole saatavilla, on tieto ilmoitettava jakeluverkonhaltijan arvion perusteella viiden päivän kuluessa ajankohdasta, jolta mittautustieto puuttuu (TEMa 839/2021 11 §:n 2 momentti)

Tiedonvaihdossa on noudatettava Suomen aikavyöhykkeellä noudatettavaa aikaa sekä pohjoismaisen taseselvitysalueen yhdistettyä kalenteria.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 75 §, 75 a §

TEMa sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta (839/2021) 11 §, 14 §

VNa sähköntoimitusten selvityksestä ja mittauksesta (767/2021) 4 luku 6 §

5. TIETOJÄRJESTELMIEN HALLINTA

5.1 Tietojen käsittely ja suojaaminen

Verkonhaltijan tulee järjestää asiakas- ja mittaustietoja sisältävät tietojärjestelmät, kuten asiakastieto-, mittaustieto- ja verkkotietojärjestelmät siten, että niihin sisältyviä tietoja voidaan käsitellä asianmukaisesti, seuraavaksi kuvatuin menettelyin. Verkonhaltijan tulee huolehtia, ettei sen yllä mainittuihin tietojärjestelmiin sisältyvä tieto asiattomasti katoa, muutu tai tuhoudu. Tämän estämiseksi verkkonhaltija voi laatia esimerkiksi asianmukaiset tietoturva- ja toipumissuunnitelmat. Asiakkaiden henkilötietojen suojaamista sääntelee mm. tietosuojalaki (1050/2018).

Verkonhaltijan tulee myös varmistaa, ettei verkkonhaltijan liiketoimintaan ja asiakassuhteisiin liittyvä salassa pidettävä tieto siirry oikeudettomasti kolmannelle osapuolelle. Hyvä käytäntö on varmistaa tietojen erillisyyden mahdollisimman hyvin nykyisen järjestelmän teknisten ominaisuuksien sallimissa puitteissa ja kiinnittää asiaan erityistä huomiota järjestelmiä kehitettäessä.

Verkonhaltijan tulee riittävällä tavalla varmistaa, että asiakas- ja mittaustietoja sisältävien tietojärjestelmien käyttöön ja hallinnointiin oikeutetut henkilöt ovat perehtyneitä järjestelmien käyttöön sekä salassa pidettävien tietojen luottamuksellisuutta koskeviin säädöksiin ja määräyksiin sekä mahdollisiin yhtiön sisäisiin ohjeisiin. Täydentävinä ohjeina voidaan ottaa huomioon toimialajärjestön toimesta annettuja säädösten ja määräysten mukaisia ohjeita ja suosituksia. Toimialajärjestön laatimat menettelyohjeet eivät voi olla lainsäädännön vastaisia, eivätkä ne ole Energiaviraston ratkaisukäytäntöä sitovia.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 76 §

5.2 Sähkökauppoihin liittyvä tiedonvaihto

Verkonhaltijan tulee järjestää sähkökauppoihin liittyvä tiedonvaihto siten, kuin työ- ja elinkeinoministeriön asetus sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta edellyttää. Tiedonvaihdossa on lisäksi huomioitava sähkömarkkinalain 11 a luvun mukaiset säännökset sähkökaupan markkinaprosesseihin liittyvän tiedon hallinnasta.

Täydentävinä ohjeina voidaan noudattaa toimialajärjestön antamia suosituksia liittyen sähkökauppojen selvittämiseen ja siihen liittyvään tietojenvaihtoon.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 75 § ja 11 a luku

TEMa sähköntoimitusten sähkökaupassa ja sähköntoimitusten selvityksessä noudatettavasta tiedonvaihdosta (839/2021)

6. SALASSAPITOVOLLISUUS JA HYVÄKSIKÄYTTÖKIELTO

Verkonhaltija on velvollinen pitämään salassa sähkömarkkina-asiassa, sähkökauppa-asetuksessa tai energian tukkumarkkinoiden eheydestä ja tarkasteltavuudesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1227/2011 tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan tietoonsa saamansa asiakkaansa tai muun verkon käyttäjän liikesalaisuuden, jollei tiedon ilmaiseminen toiselle perustu sähkömarkkina-asiassa tai mainituissa asetuksissa säädettyyn oikeuteen tai se, jonka hyväksi vaitiolovelvollisuus on säädetty, anna suostumustaan sen ilmaisemiseen. Verkonhaltijan tulee myös ottaa huomioon asiakkaiden henkilön tietosuojaa koskevat yleiset säädökset, kuten tietosuojalaki (1050/2018) ja laki sähköisen viestinnän palveluista (917/2014), sekä kiinnittää huomiota asiakassuhteiden osalta yritysasiakkaiden liikesalaisuuksien suojaamiseen.

Salassapitovelvollisuudesta, hyväksikäyttökiellosta ja sähkökaupan edellyttämästä tietojen luovuttamisoikeudesta säättäminen on tarpeen, koska sähköverkoissa ja integroidussa sähköjärjestelmässä toimivien sähkömarkkinoiden toiminta edellyttää sähkökauppojen selvitystä sekä muiden osapuolten toiminnan huomioon ottamista siten, että nämä saisivat muilta osapuolilta käyttöönsä omaan liiketoimintaansa vaikuttavia tietoja. Salassa pidettäviin tietoihin lukeutuvat esimerkiksi kunkin osapuolen sähkötaseeseen sekä taseselvitykseen liittyvien tehtävien täyttämiseen vaikuttavat sähkön toimitus- ja mitaustiedot.⁴

Verkonhaltija on velvollinen pitämään salassa sähkömarkkina-asiassa tai sähkökauppa-asetuksessa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan tietoonsa saamansa tiedon, joka koskee maanpuolustuksen, poikkeusoloihin varautumisen ja väestönsuojelun sekä tieto- ja viestintäjärjestelmien turvajärjestelyiden kannalta arkaluontoisia tietoja. Salassa pidettäviä tietoja ei saa antaa myöskään yhtiökokoukselle, osuuskunnan kokoukselle tai edustajistolle eikä kokoukseen osallistuvalla osakkeenomistajalla tai jäsenellä. Salassapitovelvollisuus koskee myös sähköalan yrityksen toimielimen jäsentä ja varajäsentä ja sen palveluksessa tai toimeksiannosta työskentelevää henkilöä, joka on laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan saanut tietää salassa pidettävän seikan. Verkonhaltijalla on kuitenkin velvollisuus antaa sähkömarkkinalain 76 § 1 momentissa tarkoitettuja tietoja viranomaisille, jolla on lain mukaan oikeus niitä saada.

Henkilö, jolla on hallussaan salassa pidettävää tietoa, ei saa paljastaa, ilmaista sivulliselle eikä käyttää tietoja omaksi taikka toisen hyödyksi tai vahingoksi. Rangaistus salassapitovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain (39/1889) 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan. Lainkohtien mukaan rangaistus salassapitorikoksesta on sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

⁴ HE 144/2018 76 §:n yksityiskohtaiset perustelut

Salassapitovelvollisuus koskee verkonhaltijan, tasevastaavan ja muiden verkonhaltijan valtuuttamien toimijoiden palveluksessa olevia henkilöitä, joiden tehtäviin kuuluu asiakaspalvelu, tasevastuu ja -selvitys, mittaus, mittarinluku, mittaustietojen ilmoittaminen ja rekisteröinti, tiedonvaihto sekä kuormituskäyrämenettely.

Verkonhaltija voi ohjata tietojen salassapitoon liittyvien velvollisuuksien noudattamiseen esimerkiksi henkilöstölle annettavan sisäisen koulutuksen tai ohjeiden avulla. Täydentävinä ohjeina voidaan noudattaa toimialajärjestön antamia suosituksia liittyen luottamuksellisuusvaatimukseen sähkömarkkinoilla.

Säädös: Sähkömarkkinalaki (588/2013) 76 §

Rikoslaki (39/1889) 38 luvun 1 ja 2 §

7. TOIMENPIDEOHJELMAN TÄYTÄNTÖÖNPANOJA KOSKEVA KERTOMUS

7.1 Kertomuksen sisältö

Verkonhaltijan julkisen kertomuksen tulee perustua toimenpideohjelman vuotuisen tarkistukseen. Verkonhaltijan tulee kuvata julkisessa kertomuksessa toimenpiteitä, joilla toiminnan syrjimättömyyttä on vuoden aikana varmentettu ja parannettu sekä toimenpiteitä, joihin verkkonhaltija on sitoutunut syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi. Toimenpiteiden tulee liittyä ohjeessa aiemmin esitetyn mukaisesti:

- a) toiminnalliseen eriyttämiseen,
- b) asiakassuhteisiin,
- c) tasevastuuseen ja taseselvitykseen,
- d) tietojärjestelmien hallintaan sekä
- e) salassapitovelvollisuuteen.

Julkisen kertomuksen ei tule sisältää verkkonhaltijan liikesalaisuuksia tai muuten salassa pidettäviä tietoja. Kertomuksessa tulee kuvata toimenpiteitä, joita verkkonhaltija on toteuttanut syrjimättömyyden varmentamiseksi sekä toimenpiteitä, jotka verkkonhaltija on vuoden aikana havainnut sekä joihin tämä päättänyt ryhtyä ohjelman toteuttamiseksi seuraavan jaottelun mukaan:

- a) Toiminnallinen eriyttäminen,
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet
- b) Asiakassuhteet,
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet
- c) Tasevastuu ja taseselvitys
 - Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettut toimenpiteet
 - Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

d) Tietojärjestelmien hallinta

- Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettavat toimenpiteet
- Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

e) Salassapitovelvollisuus

- Syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettavat toimenpiteet
- Vuoden aikana havaitut kehityskohteet

Julkisessa kertomuksessa tulee kuvata toiminnan syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi suoritettuja toimenpiteitä sekä vuoden aikana havaittuja kehityskohteita kaikkien edellä mainittujen asiakokonaisuuksien osalta. Mikäli jonkin asiakokonaisuuden syrjimättömyyden varmentamiseksi ja parantamiseksi ei ole tehty kuluneen vuoden aikana toimenpiteitä, tulisi tästä esittää asianmukainen tieto kertomuksella. Tämä koskee myös vuoden aikana havaittuja kehityskohteita, joihin verkonhaltija on päättänyt ryhtyä syrjimättömyytensä parantamiseksi.

Säädös: KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 6 §

7.2 Kertomuksen vahvistaminen

Verkonhaltijan toimitusjohtajan tai hallituksen tulee vahvistaa toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskeva kertomus päivämällä ja allekirjoittamalla. Tämä menettely on omiaan sitouttamaan verkonhaltijan johtoa toimenpideohjelman täytäntöönpanoon.

Säädös: KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 7 §

KTM muistio 19.10.2006, ehdotus kauppa- ja teollisuusministeriön asetukseksi sähkön jakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista

7.3 Kertomuksen julkaiseminen

Toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskeva kertomus on julkinen. Verkonhaltijan tulee julkaista kertomus siten, että se on sidosryhmien saatavilla. Verkonhaltija voi julkaista kertomuksen halutessaan myös osana jotain muuta sidosryhmille suunnattua raporttia.

Toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskevan kertomuksen julkisuus mahdollistaa sen, että asiakkaat ja muut markkinaosapuolet voivat arvioida verkonhaltijan syrjimättömyyden varmentamiseksi tekemiä toimenpiteitä.

Säädös: KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 8 §

KTM muistio 19.10.2006, ehdotus kauppaja- ja teollisuusministeriön asetukseksi sähkön jakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista

7.3 Kertomuksen toimittaminen Energiavirastolle

Verkonhaltijan tulee toimittaa toimenpideohjelman täytäntöönpanoa koskeva kertomus Energiavirastolle vuosittain toukokuun loppuun mennessä.

Säädös: KTMa sähkönjakeluverkonhaltijan toiminnallisista eriyttämisvaatimuksista (922/2006) 9 §